

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXXVI. De injuriis in bonis famæ & honoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

N. sub conditione si ante effectum non revocem consilium quantum possum *Conc.* jura statuunt pœnam excommunicationis in consulentem non absolutè & simpliciter, sed sub conditione non revocati consilii.

5. Superior non tantùm mandans, sed & permittens, aut pro condigno non puniens incurrit excommunicationem, quia non adhibet media necessaria ad extirpandum nocentissimum reipublicæ crimen.

6. Ministrans arma amico, qui absque eo æquè citò & audacter erat pugnaturus aliis armis, tantùm ut cum minori periculo pugnet, per loquendo neque peccat, neque pœnam incurrit, quia non facit, ut amicus duellet; sed ut duellet cum minori periculo, in quo nihil est mali, dummodo non dentur arma contra pactum duellantium inæqualia; *La Croix L. 3. p. 1. n. 854.* intellige, si duellum impedire non possit, alias enim ad hoc obligabitur ex charitate.

C A S U S XXXVI.

De injuriis in bonis famæ & honoris.

Querulosa in honore & fama plures læsit irridendo, subsannando. 1. De personis cognitis & incognitis temerè suspicando, judicando. 2. 3. 4. falsa crimina ad tuendum honorem proprium impetnendo, occulta Superioribus vel etiam aliis consiliis & solatii causâ aperiendo. 5. Crimina eorum aliis exprobrando. 6. Propria manifestando. 7. Bona malè interpretando. remissè laudando. 8. Mendaces, fures, superbos, spurios, meribibulos &c.

nuncupando. 9. De persona indeterminate.
10. Dicendo crimen ut auditum. 11. Coram
uno viro gravi, vel coram marito. 12. Ei-
dem, vel diversis detrahendo in materia
levi. 13. Detractionibus attendendo, non impe-
diendo, in vitam inquirendo. 14. Publica in- &
extra locum publicitatis etiam oblivione sepulta ver-
bo, scriptive propalando. 15. Et secreta pro- &
missa etiam inique detecta sub pretextu boni com-
munis & privati revelando. 19. Et seqq. Pro
resolut.

QUÆR. I. Quid sit fama, honor, & quæ
vitiis opposita?

R. 1. Fama est multorum existimatio bona, vel
mala, de vita vel moribus alteris: honor est
externa testificatio de alterius bonitate vel excel-
lencia. *S. Thom. 2. 2. q. 103.* si fiat verbis, dici-
tur laus, quæ si clarescat, dicitur gloria: ho-
nor prout contradistinctus à fama seu intrinseca
existimatione, est minus bonum, quàm fama,
quia minus est extrinsecè significari, quàm inter-
nè judicari bonus.

R. 2. Bonæ famæ opponitur suspicio, judi-
cium temerarium, detractio, honori opponitur
genericè contumelia, quæ est testificatio de vitiis
vel defectibus alterius, & plerumque fit in præ-
sentia dehonoreti, quamvis etiam fieri possit in
ejus absentia, ut si quis dehonoret ejus statuum;
si dehonoreti fiat objiciendo culpam, propriè
dicitur contumelia; si objiciatur defectus natu-
ralis v. g. cæcitas, deformitas, vocatur convitium;
si indigentia, in qua alteri succurristi, impro-
perium; si fiat verbis vel gesticulationibus, sub-
sannatio; si lusu verborum ad excitandam in alio
erubescenciam, irrisio vel illusio: hæc omnia ex

genere suo sunt mortalia, & reipsa talia, si de
alteri justam causam solvendi amicitiam, vel gra-
vis contristationis.

2. QOÆR. II. Quid circa suspicionem & judi-
cium temerarium?

R. Seqq. 1. Suspicio est quædam inclinatio
intellectus in unam partem, quæ si sit de defectu
proximi sine rationabili causa, dicitur temeraria,
ad quam reducitur assensus debilis vel dubius de
defectu alterius; iudicium temerarium in præsen-
ti materia est assensus de malitia alterius ex modo
tendendi firmus & quasi certus, ita ut iudicans
nolit ulterius in veritatem inquirere nec à iudicio
desistere, cum tamen non adsit causa vel motivum
sufficiens ita iudicandi; causa sufficiens vocatur,
quæ utcumque est conjuncta cum tali effectu; causa
insufficiens, quæ rarò vel nunquam: v. g. vides
de nocte juvenem furtivè ingredi domum mulie-
ris suspectæ, est causa sufficiens suspicandi aliquid
contra sextum præceptum; secus si clarâ die ta-
lem domum transeat vir honestus; majora ta-
men indicia requiruntur ad iudicandum, quam
suspiciendum.

3. 2. Suspicio temeraria est ex genere suo tantum
veniale; est communis cum *D. Thom. q. 60. a. 3.*
ubi citat *S. August. Ratio est*; quia suspicio non
tollit simpliciter æstimationem, sed leviter tan-
tum diminuit, aut reddit dubiam; per accidens
tamen fieri potest mortale, ut si Superior non
tantum temerariè suspicetur, sed & ideo graviter
puniat, ab officio removeat, suffragium neget.
Multis etiam videtur à mortali vix excusari posse,
qui de personâ valde gravi valde enormia omnino
temerè & voluntariè suspicatur, v. g. de Episco-
po, quòd sit magus proditor patriæ; quia est ra-
tionabiliter graviter invitus. 3. Ju.

3. Judicium temerarium est ex genere suo 4. mortale contra justitiam, quia temerè tollit bonam de proximo existimationem, ad quam ille jus habet; usque dum probetur malus, est communis & certa. *Luc. 6. nolite judicare & non judicabimini. S. Th. L. c.* ut autem actu sit mortale, debent concurrere hæc tria; 1. Judicium deliberatum, firmum, & quasi indubitatum de determinata persona; si enim judicium non sit firmum, erit mera suspicio vel dubium, aut si non sit de persona determinata vel cognita, nulli determinatè fiet gravis injuria. 2. Materia gravis, qualis sufficit ad mortale detractionis. 3. Notabilis temeritas, qualis non est, si probabile judicetur certum; oritur autem temeritas vel ex malitia propria, vel ex odio & invidia; facilè enim de iis male judicamus, quibus malè afficimur, vel demum ex longæva experientia, ex quo capite senes magis sunt suspiciosi.

QUÆR. III. Quid sit detractio? 5.

Æ. Est injusta & occulta alienæ famæ denigratio. *S. Th. q. 73. a. 1.*

Dicitur 1. *Injusta*, nam quamvis nullo casu licitum sit alicui falsum crimen imponere, hoc enim foret perniciosum mendacium intrinsecè malum, uti uunc certum est ex prop. ab Innoc. XI. damnatis, 43. *Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam, sibi noxiam falso crimine elidere. 44. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat, & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia V, dicenda Cas. 44. a. n. 15.* sæpe tamen licitum est verum, sed occultum proximi crimen revelare, si id necessarium sit ad avertendum gra-

ve damnum reipublicæ, vel proximi; unde non peccant qui servato fraternæ correctionis ordine occultum alterius crimen Superiiori manifestant; ut emendetur, occasio peccandi tollatur, indignus ad officium non promoveatur; aut amicum monent, ab eo ut sibi caveat, quem sciunt esse furem, seductorem, ejus vitæ insidiatorem; ut abstineat à matrimonio noxio, item ad habendum auxilium, solatium in gravi afflictione &c. cautè tamen hic procedendum, ne scilicet citra necessitatem, aut pluribus quàm oportet, vel sinistra intentione occultum crimen detegatur, si dicas: pro habendo auxilio vel solatio in gravi necessitate non licet auferre pecuniam, ergo nec famam per manifestationem criminis occulti, quia fama multo est pretiosior pecuniâ. *R. N. C.* proximus in pecuniam habet verum jus, in famam autem, postquam crimen admisit, non habet jus fundatum in vera virtute & innocentia, sed in falsa hominum existimatione, quam falsitatem ex justa causa manifestare licet.

6. Dicitur 2. *Occulta*, in quo specie distinguitur à contumelia; sicut furtum à rapina; detractio enim fit absenti, contumelia præsentis, cum scilicet verus & falsus defectus in faciem exprimitur; quod si fiat aliis præsentibus, includit detractionem, & duplicem specie malitiam specialiter in confessione explicandam.
7. Dicitur 3. *Aliena fama*; nam seipsum infamare occultum v. g. crimen propalando non est propriè detractio, cum non fiat invito famæ Domino, neque peccatum mortale, sed solùm veniale prodigalitatibus; homo enim est perfectus famæ Dominus non minùs quàm pecuniæ; sicut ergo prodigando pecuniam peccat tantùm venialiter, sic &

& prodigus famæ; dico per se, nam sicut manifestatio proprii criminis per accidens potest esse actus virtutis, si scilicet sit utilis vel necessaria ad emendandum proprium vel alienum peccatum, ad tollendas suspiciones, odia, dissensiones, vel injustas vexas aliorum; sic & per accidens fieri potest mortale, ut si manifestes tuum delictum cum jactantia, complacentia, cum infamia tuæ familiæ, vel communitatis religiosæ vel complicitis, cum gravi scandalo vel damno spirituali tuo- rum, eò quòd in officio tuo sine bona fama fructificare non possis; hinc enim valet: curam habe de bono nomine *Eccl. 4.*

Dicitur 4. *Fama demigratio*; nam per detractio- nem non semper tota fama tollitur, sed minuitur, obscuratur, denigratur, idque vel directè, 4. modis, falsum crimen imponendo, verum aggravando, occultum manifestando, bona malè interpretando; vel totidem modis indirectè, alterius bonitatem negando, extenuando, tacendo quando silentium æquivaleret assertioni defectûs alieni, frigidè laudando: omnes hos modos expriment vulgari versus: *imponens, au- gens, manifestans in mala vertens, qui negat aut minuit, reticet, laudatque remisè.*

QUÆR. IV. An & quale peccatum sit de- tractio? 9.

R. Est peccatum contra charitatem & justiti- am, & quidem gravius furto; quia privat ma- jori bono scilicet famâ; *S. Thom. a. 2.* detracto- res Deo odibiles *Rom. 1.* ut autem detractio sit culpa mortalis, requiruntur duo: 1. perfecta deliberatio, cujus defectu à mortali excusantur, qui ob ignorantiam, passionis vehementiam vel linguæ præcipitantiam ad malitiam gravem non

advertunt. 2. Materia gravis, quæ ex se vel circumstantiis proximum graviter infamet, sive illud sit peccatum mortale sive veniale, sive defectu merè naturalis; unde.

DEDUCES seqq. 1. Potest aliquid respectu unius esse graviter probrosum & peccatum mortale, non verò respectu alterius; sic de viro sancto & valde honorato dicere, quòd sit mendax de religioso, quòd sit amans puellarum, quòd furtum vel duellum admiserit, est mortale; non item, si hæc dicantur de milite vel juvene nobili quia hi potiùs de his gloriari, quàm erubescere solent; similiter dicere de puella, quòd sit superba, garrula de germano, quòd sit bibulus, ex parentibus hæreticis natus, plerumque tantum est veniale; dicere autem de aliquo honestæ reputationis, quòd sit spurius, aut de honesta matrona, quòd sit meribibula, in Italia & Hispania est valde probrosum ideòque mortale detractio, contumelia irrisio & similes injuriæ in propinquos specialem habent malitiam contra pietatem ut dixi *Cas. 7. n. 9.*

10. 2. Referre crimen non nominatâ personâ non est mortale, nisi ex circumstantiis dignosci possit, vel ejus infamia redundet in infamiam aliorum; ut si quis dicat aliquem religiosum ex illo monasterio esse adulterum, ex illa familia aliquam fuisse sagam &c. tunc enim erit mortale cum onere restitutionis tantò gravius, quòd plures personæ cognoscuntur esse in tali monasterio, vel familia.

11. 3. Referre crimen non ut certò commissum, sed ut ab aliis auditum est mortale, si sit periculum (ut plerumque est) ne quis audientium illud credat vel divulget ut verum, *Metz g. n. 12.* si audientes illud prævideantur credituri vel divul-

volgatum, non in vim tuæ narrationis, sed ex temeritate aut malitia, adhuc erit mortale contra charitatem, illis sine justa causa crimen proximi occultum & graviter probrosum referre; quia præbetur anſa, ut alii grave damnum in fama inferant.

4. Sine causa manifestare crimen grave viro ^{12.} unico ac taciturno, adhuc est mortale, quia valde grave est etiam apud unum prudentem de gravi crimine sine causa infamari. *Lug. d. 14. n. 51. Spor. n. 63.* etſi etiam oppositum, quod cum aliis docet. *Leſſ.* videatur probabile saltem tunc, quando non adest specialis causa, cur merito nollet quis apud hunc diffamari, ut fit in religioso, clerico, subdito, qui mallet crimen suum occultum sciri à multis aliis, quàm à suo Prælate, Domino, vel benefactore, à quo multum dependet; tunc enim ipse *Leſſ.* fatetur esse mortale. *Lugo* à mortali excusat conjuges de occultis aliorum criminibus confabulantes sine periculo ulterius divulgandi, quod admitto de crimine occulto aliunde utrique jam noto, secus, si maritus id uxori ignorantem revelet; Ratio est, quod non videatur ad esse causa revelandi, & taciturnitas scæminarum valde rara sit, alii excusant eos, qui solatii causâ complices in confessione detegunt; vel de illatâ sibi ab hoc vel illo injuria querulantur; quod non probo saltem in mulierculis, quæ ex levi plerumque causâ, ex impatientiâ, non rarò ex occulto rancore, de marito, aut aliis querulantur, eorumque occulta crimina detegunt, nisi forsan fiat pro habendo consilio, aut ex aliâ justâ causâ: qualiter crimina occulta judici vel Superiori denuntiari possint; dixi *Cas. 18. n. 6.*

3. Qui

13. §. Qui multis & distinctis detrahit in materia levi, non peccat mortaliter; aliud est de furto minutis, quæ fiunt diversis; hæc enim coalescunt in unam summam notabilem, & cum furto furi sint multum utilia; idèdque magis attractio quàm læsiones famæ, hinc si per minuta furto posset citra mortale corradì materia valde notabilis, cujusvis bona essent in periculo, ideo quilibet meritò est graviter invitus, vel saltem tota hominum communitas ita exigente bono communi. Econtra si dicas aliquid leve, quod simul cum præcedentibus levibus detractionibus à te vel ab alio factis notabiliter famam minuit, peccat mortaliter; sicut si post levia vulnera infligas vulnus occisivum; quemadmodum enim mors consistit in indivisibili, & ideo moraliter tribuitur ultimæ læsioni, ad quam tota sequitur, sic & gravis infamia consistit in iudicio indivisibili de gravi alterius malitia, & quamvis quælibet levis detractione ad illud iudicium disponat, attamen quia illud totum indivisibiliter sequitur ad ultimam detractione unculam, huic moraliter imputatur, sicut mors ultimæ læsioni vel ebrietas ultimo haustu. V. Cas. 29. n. 13. de obligatione restituendi famam dicam infra.

6. Non tantùm qui detrahit, sed & qui inter-rogando, applaudendo, animando est causa cœptæ vel continuatæ detractionis, peccat contra justitiam, lædendo eum, cui detrahitur, & contra charitatem alium ad detractionem inducendo. Qui nudè audit gravem detractionem; ad eam tamen positivè non concurrit, neq; internè eam approbat; sed solùm non impedit, cum facile posset v. g. sermonem aliò divertendo, abeundo, vel saltem signum displicentiæ dando &c.

per ſe loquendo mortaliter peccat contra charitatem tum reſpectu detrahentis, ejuſ grave peccatum, tum reſpectu infamati, ejuſ infamiam non impediendo: quod maximè tenet in ſuperiore. dixi: per ſe loquendo, nam audiens ſæpe excuſatur per accidens, ut ſi quis dubitet vel neſciat, an crimen, quod narratur, ſit publicum, vel occultum; quia in dubio debet loquens cenſeri bonus; item ſi ex correctione timerentur rixæ, convivia, aut major detractionis confirmatio; unde ex *Lugo* notat *Sporer n. 109.* æquales rarò, inferiores verò vix unquam peccare mortaliter, detractionem non impediendo; quod tamen univerſaliter non admitterem, niſi pro ſcrupuloſis; tum quòd hoc vitium ſit piò dolor hodie dum nimis familiare; tum quòd videatur obligare charitas ad avertendum tantum malum; ubi media non ſunt nimis difficilia, uti eſt inverſio ſermonis, vultus triſtis &c. ſaltem inter æquales, aut quorum unus non eſt alterius ſuperior, vel perſona gravis, de qua non facile præſumi poſſit, quòd dicat aliqua, quæ juſtè dici non poſſint. Sed quid, ſi quis inadvertenter, vel bonâ fide graviter proximo detrahat, an audiens adhuc obligabitur eum corrigere? R. Omnino obligari, nam dato, quòd detrahens non peccat; tamen grave damnum infert famæ proximi, quod charitas impediri jubet, dum facile poteſt.

QUÆR. V. An ſit detractione manifeſtare crimen proximi notorium ſeu publicum? 15.

Reſponſio conſtabit ex ſeqq. 1. notoreitas criminis alia vocatur juris, quando aliquis in iudicio de eo eſt condemnatus vel confeſſus; alia facti, quando crimen in hominum conſpectu ita fuit commiſſum, ut nullà tergiverſatione celari poſſit;

fit; alia famæ, quæ ex sufficientibus indicio-
 ta, hominum relatione divulgata est; quorum
 rem numero hominibus res cognita esse debet
 ut facta vel famâ censeatur esse publica, difficil-
 mum est definire. *Laym. Molin. Lug. n. 70.* per
 regula dicunt tunc crimen respectu cohabitantium
 & vicinorum esse publicum & revelabile, quando
 limites secreti & occulti ita egreditur, ut attentâ
 quantitate communitatis & conditione hominum
 crimen scientium illud certò credatur in motum
 vicinorum deventurum; unde regulariter,
 communitas constet ex 8. hominibus, sufficit
 quòd sciant 3. vel 4. si ex 30. sufficit sciri à sep-
 tem vel 8. si ex 100. satis est, si sciant 15. vel
 20. si in oppido sint domus 400. sufficit, quòd
 sciant 8. vel 10. diversarum domorum, si ci-
 vitas habeat 500. incolas, satis erit 30. v. 40. per
 civitatem dispersos cognovisse, ut de illo ulterius
 apud ignaros ejusdem urbis loqui liceat. Si cri-
 men diffamatum est in Curia vel in loco illustri, ex
 quo facillè in alia loca dimanabit, censeatur no-
 torium in toto regno, *Auth. cit.*

Similiter si crimen in uno regno publicis Ga-
 zettis, vel edito libro sit divulgatum, facillè eti-
 am divulgabitur in aliis Regnis & Provinciis, ita
 ut & ibi de eo loqui liceat, idque passim videmus
 fieri sine scrupulo etiam à viris timoratis; nisi
 forsitan crimen foret falsum, aut de falsitate sus-
 pectum; sic aliquando contingit viris innocen-
 tissimis ex invidiâ aut odio religionis gravissima
 crimina affingi; de quo si sit prudens præsump-
 tio, utique ea ulterius divulgare non licebit. Sed
 quid de eo, qui publicè diffamatus est de uno sce-
 lere, an etiam de alio vero, sed occulto diffamari
 poterit? *R.* Nequaquam; quia per hoc quod
 ami-

misit famam in uno genere, non amisit in alio; excipe nisi id foret necessarium pro bono publico; sic exculantur, qui de Hæresiar- chis detegunt occulta adulteriâ, homicidiâ, sodo- miam &c. eum in finem; ne per externam virtu- tis speciem aut hypocrisin (ut fieri assolet) simplices seducant, aut seductos in suâ perfidia confirmet.

2. Si crimen est publicum per sententiam ju- 16. dicit, illud ubique etiam in locis remotissimis verbo, scripto, vel typo revelare licet, ita ut nequidem contra charitatem peccetur; quia sicut ipse Judex suam sententiam posset ubique publi- care, sic & alii; ideo enim damnantur facinorosi, ut omnibus etiam remotissimis sint exemplo; e contra si crimen est publicum facto, vel famâ, vel per confessionem rei aut depositiones testium nondum lata sententiâ, probabilius solum reve- lari potest in loco, in quo est publicum vel facilè publicandum, *Platel. p. 3. a. n. 773.* quia ibi & non alibi amisit jus ad famam; unde non excusan- tur, qui crimen in unâ domo, & à potiori in uno Monasterio vel Ordine, aut in uno Senatu publicum referunt extraneis, quia tale crimen est tantum publicum respectu hujus loci, Monasterii, vel Senatûs. *Lug. Metzg. t. 12. d. 39. a. 3. n. 10.* Idem videtur dicendum, si publicitas sit dubia, tunc enim possessio est pro bonâ famâ.

3. Plures docent, peccari contra charitatem, 17. si crimen etiam in loco, ubi publicum est, sine causa manifestetur ignorantibus, probabilius ta- men contradicit *Lugon. 68.* quia ibi non habet jus ad famam, & expedit bono communi, ut quis dignoscatur talis, qualis publicè est; ne alii ex ejus actionibus decipiantur; sicque habet totius orbis consuetudo; sermo autem est de crimine vero,

vero,

vero, etsi ab initio per injuriam manifestata, nam quamvis injuria non tollat jus ad famam, tollit tamen publicitas ad injuriam secuta, crimen verò falsum etsi notorium ulterius divulgare non licet, quia foret mendacium in damnum proximi; nec publicitas tollit jus ad famam nisi conjuncta cum veritate.

4. Crimen factum vel famam publicum, sed oblivione sepultum, denuo manifestare est detractio; sicut enim fama per criminis publicationem amittitur, sic cessante criminis memoriâ recuperatur, & redit ad statum, quem habebat ante publicationem; aliud est de crimine per sententiam judicis publico, quia facultas publicandi semel à judice data & non revocata perseverat etiam cessante criminis memoriâ.

18. QUÆR. VI. Quid circa revelationem secreti?

19. Tenenda esse sequentia. 1. Revelatio secreti est crimen valde affine detractio, & detractioem sæpe includit, quando scilicet propagatur defectus occultus secretò commissus; Secretum autem naturale, aliud vocatur promissum, quando nullo prævio pacto quis suâ sponte promittit tacere quod audivit; obligatque ex justitiâ, fidelitate, vel solâ urbanitate, prout quis intendit se obligare; aliud dicitur commissum per expressam vel tacitam conventionem de non revelando; obligat ex justitiâ pro qualitate materiae, tacitâ autem conventionem seu ex officio ad secretum tenentur consilarii Principum, officiales belli, advocati, medici, chyrurgi, obstetrices, & probabilius omnes quibus consilii, auxilii, vel solatii causâ secreta committuntur; hoc ipso enim, quòd secreta suscipiunt, tacitè ad non revelandum se obligant.

2. Si ex occultatione ſecreti, reipublicæ, tibi, 20.
vel alteri immineat grave malum v. g. urbis pro-
ditio, mors Innocentis, gravis infamia, jactura
honorum; ſecretum etiam commiſſum revelari
poſteſt; quia nemo cenſetur ſe voluiſſe obligare
ad ſecretum cum tanto incommodo; ſecreta ta-
men reipublicæ vel exercitûs, quæ ſine ingenti
damno boni publici manifeſtari non poſſunt, eti-
am cum periculo vitæ & tormentorum ſervanda
ſunt; ſalus enim reipublicæ præponi debet vitæ
propriæ.

3. Non tantùm eſt contra juſtitiam ſecretum 21.
ſibi commiſſum prodere, ſed & alienum ſecre-
tum invito rationabiliter Domino acquirere, v. g.
aperiendo ejus litteras, corrupendo confilia-
rios &c. Nec obſtat, quòd forſan litteræ ſint ne-
gligenter cuſtoditæ vel fruſtatim abjectæ; per
hoc enim quòd quis litteras laceret vel malè cuſto-
diat, non reſignat juri ad ſecretum, ſicut non re-
ſignat juri ad pecunias in ciſta aperta relictas, ſed
ideo lacerat litteras, ne ſecretum earum innotef-
cat; pro avertendo tamen malo reipublicæ licet
hoſtium litteras intercipere earumque ſecreta ex-
piſcari, uti habet quotidiana praxis à nemine im-
probata.

4. Si notitiam ſecreti per vim vel fraudem 22.
aut injuſtam litterarum apertionem conſecu-
tus eſ, non potes revelare, niſi ille, cujus ſecre-
tum noviſti, te vel alium injuſtè vexet, &
vexam aliter repellere non poſſis; ſicuti enim
tunc licitè acquirere poſſes alieni ſecreti no-
titiam, aperiendo v. g. ipſius litteras, ſic &
eâdem uti, ad te vel alium defen-
dendum.

B b

IN-

R. D. Janſen Theol. moral. Tom. I.